

ЛІТЕРАТУРА

1. Гражданский процесс : учебник. – 2-е изд., перераб. и доп. / под ред. М.К. Треушникова. – М. : ОАО «Издательский Дом «Городец»», 2007. – 784 с.
2. Зілковська К.Л. Судовий порядок оскарження нотаріальних дій та відмови у їх вчиненні : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 «Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право» / К.Л. Зілковська; Міжнародний гуманітарний університет – Одеса, 2013. – 24 с.
3. Колісник О. В. Суд як суб'єкт цивільних процесуальних правовідносин : дис.. канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 «Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право» / О. В. Колісник. – Х., 2008. – 224 с.
4. Колісник О. В. Суд як суб'єкт цивільних процесуальних правовідносин : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спеціальність 12.00.03 «Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право» / О. В. Колісник. – Х., Нац. юрид. акад. ім. Я. Мудрого, 2008. – 20 с.
5. Цивільний процес : навч. посіб. / А. В. Андрушко, Ю. В. Білоусов, Р. О. Стефанчук, О. І. Угриновська та ін.; за ред. Ю. В. Білоусова. – К. : Прецедент, 2005. – 172 с.
6. Штефан М. Й. Цивільне процесуальне право України : підручник [для студ. юрид. спец. вищ. навч. заклад.] / М. Й. Штефан. – К. : Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре», 2005. – 624 с.
7. Штефан О. О. Цивільне процесуальне право України : навч. посіб. / О. О. Штефан. – К. : Юрінком Інтер, 2009. – 360 с.

*А. В. Кирилюк,
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри права інтелектуальної власності
та корпоративного права,
Національний університет «Одеська юридична академія»*

ПРОБЛЕМАТИКА АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПОРУШЕННЯ АВТОРСЬКИХ ПРАВ

На сьогодні в Україні значно збільшилася роль адміністративної відповідальності, яка виконує важливі завдання щодо забезпечення законності та правопорядку у сфері регулювання адміністративно-правових відносин. Особливу актуальність набуває інститут адміністративної відповідальності за порушення прав на об'єкти інтелектуальної власності.

Для того, щоб інтелектуальна власність дійсно відігравала суттєву роль у суспільстві і забезпечувала його розвиток, необхідна надійна система її правової охорони й ефективного захисту від правопорушень. Проблема адміністративної відповідальності за порушення прав на об'єкти авторського права, як складової частини права інтелектуальної власності, в сучасних умовах потребує більш глибокого, всебічного, комплексного та порівняльного аналізу цього виду юридичної відповідальності, виявленню її особливостей.

Останнім часом в Україні спостерігається тенденція щодо збільшення кількості порушення авторських прав, що, безумовно, тягне за собою накладення адміністративних стягнень.

У літературі справедливо зазначається, що вони посідають особливе місце в системі примусових заходів. Особливість заходів адміністративного стягнення полягає в тому, що вони мають яскраво виражений «санкційний характер», цим різняться від інших видів примусових заходів [1, с. 192].

Також у адміністративній відповідальності, у тому числі і за порушення прав на об'єкт права інтелектуальної власності, притаманний цілий ряд специфічних особливостей, які дозволяють відокремити її від інших видів відповідальності. Вони пов'язані з підставою її виникнення, характером заходів її впливу та процедурою застосування.

Тому всебічний розгляд проблематики адміністративної відповідальності неможливий без визначення її підстав як «...головного чинника об'єктивізації адміністративної відповідальності» [2, с. 113] та «необхідної умови прикладного застосування адміністративних санкцій» [3, с. 21].

Попри достатній ступень дослідження вченими-теоретиками, деякі питання адміністративної відповідальності не знаходять своєї одностайності. Так, наприклад, Г.Г. Забарний, Р.А. Калюжний та В.К. Шкарупа єдиною підставою адміністративної відповідальності вважають адміністративне правопорушення [4]. Аналогічної точки зору дотримуються С.Г. Стеценко, С.В. Ворушило й Т.В. Кашаніна [5, с. 99].

У той же час, на думку Н.В. Сердюк, підставою адміністративної відповідальності може бути тільки процесуальний документ (постанова) про накладення адміністративного стягнення [6, с. 81].

З.С. Гладун розрізняє фактичну та процесуальну підстави адміністративної відповідальності. Причому під першою пропонується розуміти наявність у діянні особи складу адміністративного проступку, передбаченого Кодексом України про адміністративні правопорушення, а під другою – рішення про притягнення особи до адміністративної відповідальності.

Основною підставою для самостійного існування адміністративної відповідальності за порушення авторських прав є суспільна небезпечність, особливо, якщо мова йде про Інтернет-правопорушення. Вона полягає в посяганні на встановлений порядок використання майнових прав та наявності об'єктивної необхідності спеціального виділення адміністративно-правової охорони цих відносин [7, с. 48].

На нашу думку, виходячи з особливостей порушень авторських прав в мережі Інтернет, підставою адміністративної відповідальності є наявність спеціальної юридичної норми, закріпленої в законодавчому порядку та рішення уповноваженого на те органу – про притягнення винної особи до адміністративної відповідальності за порушення авторських прав в мережі Інтернет.

Законодавство України, як і багатьох країн, встановлює адміністративну відповідальність за порушення авторських і суміжних прав. Адміністративні заходи боротьби із правопорушеннями у зазначеній сфері є ефективними засобами впливу на правопорушників. Основні переваги застосування деяких адміністративних санкцій полягають в простоті та швидкості їх реалізацій.

Основним актом, що регулює питання адміністративної відповідальності за порушення авторських прав є Кодекс України про адміністративні правопорушення (КУпАП) [8].

Адміністративна відповідальність за порушення прав на об'єкт права інтелектуальної власності є відповідальністю за окремий вид правопорушень, і у зв'язку з цим їй властиві всі ознаки і принципи цілісного інституту адміністративної відповідальності.

Основні ознаки адміністративної відповідальності за порушення прав інтелектуальної власності:

- по-перше, є державно-правовим примусом;
- по-друге, нормативно-виражена і проявляється у застосуванні, реалізації санкцій правових норм;
- по-третє, має чітку підставу – правопорушення;
- по-четверте, накладається у строго встановленому процесуальному порядку;
- по-п'яте пов'язана з обтяжливими наслідками майнового, морального, особистісного та іншого характеру для правопорушника.

З урахуванням поняття юридичної відповідальності в цілому і розглянутих ознак, адміністративну відповідальність за порушення прав на об'єкт права інтелектуальної власності можна визначити як реалізацію адміністративно-правової санкції, яка виявляється у застосуванні судом до винної особи, що скоїла адміністративне правопорушення у сфері інтелектуальної власності, покарання, передбаченого КпАП України, згідно з визначеною законом процедурою.

Так, незаконне використання об'єкта права інтелектуальної власності (літературного чи художнього твору, їх виконання, фонограми, передачі організації мовлення, комп'ютерної програми, бази даних, наукового відкриття, винаходу, корисної моделі, промислового зразка, знака для товарів і послуг, топографії інтегральної мікросхеми, раціоналізаторської пропозиції, сорту рослин тощо), привласнення авторства на такий об'єкт або інше умисне порушення прав на об'єкт права інтелектуальної власності, що охороняється законом, – тягне за собою накладення штрафу від десяти до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією незаконно виготовленої продукції та обладнання і матеріалів, які призначені для її виготовлення (ст. 51² КУпАП).

Проте, деякі автори вважають, що норма даної статті є недостатньою для всебічного встановлення адміністративної відповідальності за порушення прав інтелектуальної власності, в тому числі авторських прав. Це, наприклад, Корчевний Г.В., який у своїй дисертації на тему: «Адміністративна відповідальність за порушення авторських та суміжних прав» говорить про те, що ст. 51² КУпАП не може застосовуватись до порушень немайнових прав автора. Тому є необхідним виділенням в окрему статтю відповідальність за порушення особистих немайнових прав авторів [9].

Відповідно до ст. 52 Закону України «Про авторське право і суміжні права», суд може накласти на порушника авторського або суміжних прав штраф у розмірі 10 % від суми, присудженої судом на користь позивача. Вилучена сума штрафу передається у встановленому порядку до Державного бюджету України. Зазначена санкція, що має адміністративно-правову природу, є додатковим каральним засобом впливу на правопорушників, дії яких порушили майнові інтереси володільців авторських прав. Суди її застосовують не окремо, а лише

разом зі стягненням збитків в одній із допустимих законом форм, і вона прямо залежить від розміру присудженої на користь позивача суми відшкодування.

Також Кодексом України про адміністративні правопорушення встановлено ряд статей, що регулюють питання адміністративної відповідальності за порушення прав інтелектуальної власності, таких як: ст. 164⁶, ст. 164⁷, ст. 164⁸, ст. 164⁹, ст. 164¹³. Проте, кожна з вищенаведених статей в своїй диспозиції містить положення про наявність або відсутність Державного посвідчення на право розповсюдження і демонстрування фільмів. Відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про державне посвідчення на право розповсюдження і демонстрування фільмів» від 17.08.1998 року, право на розповсюдження фільму та право демонстрування фільму стосується лише кінотеатрального права, права публічного комерційного відео та телевізійного права.

Отже, можна дійти висновку про те, що застосування положень статей ст. 164⁶, ст. 164⁷, ст. 164⁸, ст. 164⁹, ст. 164¹³ Кодексу адміністративного судочинства України до правопорушень авторського права в мережі Інтернет є неможливим.

Згідно з відомостями Єдиного державного реєстру судових рішень в адміністративному провадженні щодо порушення авторських прав в мережі Інтернет досить незначна кількість, що свідчить не про низький рівень порушень, а про ефективність судового захисту авторських прав в мережі в адміністративному судочинстві.

На нашу думку, враховуючи специфіку правопорушень авторського права в мережі Інтернет, є необхідним вдосконалення позиції законодавця щодо цього питання. Позитивною формою вирішення цієї проблеми можливе лише за уніфікації норм Кодексу України про адміністративні правопорушення та інших нормативно-правових актів щодо відповідальності за порушення авторських прав, звісно мається на увазі в мережі Інтернет.

ЛІТЕРАТУРА

1. Матіос А.В. Адміністративна відповідальність посадових осіб. / А.В. Матіос. – К. – Знання 2007. – 223 с.
2. Возиянов А.А. Понятие и основания административной ответственности. / А.А. Возиянов // Человек и право. – 2010. – № 12. – С. 111–119.
3. Стадниченко Р.В. К вопросу об основаниях административной ответственности / Р.В. Стадниченко // Вестник Омск. Ун-та. Серия : Право. – 2005. – № 2. – С. 19–27.
4. Калюжний Р.А., Забарний Г.Г., Шкарупа В.К. Адміністративне право України : навч. посіб. / Р.А. Калюжний, Г.Г. Забарний, В.К. Шкарупа. – К., 2003.
5. Ворушило С.В. Шляхи оптимізації адміністративної відповідальності за порушення законодавства в галузі охорони атмосферного повітря. / С.В. Ворушило // Вісник Запорізь. юрид. ін.-ту ДДУВС. – 2009. – № 4. – С. 97–106.
6. Сердюк Н.В. Теоретические проблемы административной ответственности. / Н.В. Сердюк // Вестник Перм. ун-та. Юрид. науки. – 2005. – № 5. – С. 77–83.
7. Кодекс України про адміністративні правопорушення // Відомості Верховної Ради Української РСР (ВВР) 1984, додаток до № 51. – Ст.1122.
8. Дроб'язко В. Адміністративна та кримінальна відповідальність в Україні за контрафакцію і піратство у сфері авторського права й суміжних прав / В. Дроб'язко // Теорія і практика інтелектуальної власності. – 2013. – № 3. – С. 48.
9. Корчевный Г.В. Административная ответственность за нарушение авторских и смежных прав. – Диссертация на соискание научной степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.07 – «Теория управления; административное право и процесс; финансовое право». – Одесский национальный университет им. И.И. Мечникова. – Одесса, 2002.